

Hastanelerde Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Önemi

The Importance of Corporate Social Responsibility in Hospitals

Ebru AYDEMİR GEDÜK^a

ÖZET: Sosyal sorumluluk, kurumların belirli bir kamusal çabayı gerçekleştirmek veya paydaşların kârlarını arttırmak için temel hedeflerini yerine getirebileceği, ancak aynı zamanda diğer önemli hedefleri de yerine getirerek, içinde yaşadıkları toplumun memnuniyetine yönelik faaliyet gösterdikleri bir kavramdır. Kurumsal sosyal sorumluluk (KSS), mal ve hizmet üreten tüm kurumların üretimlerinin bütün süreçlerinde gönüllülük esasıyla göz önünde bulundurulması gereken önemli olan bir konu haline gelmiştir. Toplumdaki diğer organizasyonlar gibi sağlık sektörü ve kurumları da sağlık hizmetleri sunma misyonuyla sosyal faaliyetlerde bulunmalı ve toplumsal sorumluluk almalıdır. Bu bağlamda sağlık sektöründe de hastanelerin KSS konusunda yaptıkları faaliyetler artış göstermektedir. Hastanelerin sosyal sorumluluklarını yerine getirmeleri sadece genel etik ilkelere ya da yasalara uygun davranmalarını değil, topluma faydalı gönüllü faaliyetlerde bulunmalarını gerektirmektedir. Bu derlemenin amacı KSS'nin tarihsel gelişimine ve faydalarına bakılarak, KSS'nin sağlık sektöründeki ve özellikle hastanelerdeki yeri ve önemi konusuna açıklık getirmektir.

Anahtar kelimeler: hastane, kurumsal sosyal sorumluluk, sağlık sektörü.

ABSTRACT: Social responsibility is a concept in which corporations can meet its main goals of accomplishing a particular public effort or of increasing shareholders' profits, but at the same time fulfilling other important objectives namely with public benefits. Corporate social responsibility (CSR), has become an important subject which should be taken into consideration with the based on voluntariness in the whole production processes of all enterprises producing commodities and service. Like other organizations in the society, health sector and its corporations, with the mission of providing healthcare services, should engage in the social activities and take its social responsibility. In this context, activities carried out on CSR by hospitals show an increasing trend in the health sector as well. The fulfillment of hospitals' social responsibilities requires not only compliance with general ethical principles or legislation, but also voluntary activities of collecting usefulness. The purpose of this compilation is to clarify the place and importance of CSR in the health sector by looking at the historical development and benefits of CSR.

Keywords: hospital, corporate social responsibility, health sector.

Giriş

Kurumsal sosyal sorumluluk (KSS), sanayi devriminden günümüze sürekli gelişme gösteren bir kavramdır. KSS, kurumların yalnızca finansal faaliyetleriyle değil, ayrıca sosyal sorumluluk faaliyetleriyle de değerlendirilmeleri gerektiğini ortaya koymaktadır.¹ Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği, OECD ve Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşların "Kurumsal Sosyal Sorumluluk" kavramına önem vermelerindeki ana neden, kurumların sürdürülebilir ekonomik gelişme sağlayabilmeleri için ait oldukları topluma ilişkin bilgi ve ilgilerini geliştirmeleri gerektiğini düşünmeleridir.²

Günümüzde küresel bir boyuta ulaşan KSS, artık kurumlar tarafından genel kabul görmektedir. KSS konusuyla kurumların tüm yönetim süreçlerinde sosyal hedefler belirlemesi

ve uygulamaya koyması, aynı zamanda karar verme süreçlerinde, kural belirlemede ve bu tür faaliyetlerinde etik duyarlılığa ulaşması gerektiği vurgulanmaktadır.³

İşletmeler dört temel sorumluluğu yerine getirmelidir:

- Ekonomik Sorumluluk; verimlilik ve kârlılık
- Yasal Sorumluluk; yasalara uygunluk
- Etik Sorumluluk; toplumsal kural ve beklentilere uyumluluk
- Hayırseverlik/Gönüllülük Sorumluluğu; toplumsal sorunların çözümüne gönüllü katkı şeklindedir.³

KSS konusunda kurumlar üzerinde en önemli etki sağlayan kesim tüketicilerdir. İletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla tüketiciler,

Geliş Tarihi/Received: 26-12-2016 / Kabul Tarihi/Accepted:09-03-2017

^a Hemşirelikte Yönetim Doktora Öğrencisi, Kdz/Ereğli Devlet Hastanesi aydebru@gmail.com

Sorumlu yazar /Correspondence: Ebru Aydemir Gedük, aydebru@gmail.com

kurum faaliyetleriyle ilgili gelişmeleri daha yakından takip edebilmektedir. Dolayısıyla bazı kurum faaliyetlerinin çevre üzerindeki sonuçlarının olumsuz etkilerinin ne boyuta ulaştığının farkındadırlar. Bu nedenlerden ötürü kurumlar tüketicilere karşı daha duyarlı olmak zorunda kalmışlardır.⁴

William C. Frederick ise son elli yılda KSS'nin 1950-1960 kurumsal sosyal idare, 1960-1970 kurumsal sosyal sorumluluk, 1980-1990 kurumsal iş etiği, 1990-2000 kurumsal vatandaşlık gibi aşamalardan geçtiğini belirtmiştir. Sonuç olarak KSS, 21. Yüzyılda sürdürülebilir kalkınmanın temel unsurlarından biri olarak kabul edilmektedir.^{5,6}

Dünya nüfusunun artışıyla doğal kaynakların tüketiminin gittikçe artması ve bununla beraber korunmasının zorlaşması, artan enerji tüketiminin karşılanması, giderek gelişen teknolojiler gibi ekolojik dengeyi olumsuz etkileyen sorunlarla karşı karşıya kalınmıştır. Bu durum, tüm sağlık kuruluşlarının kurum faaliyetleri, teknik alt yapı çalışmaları ve yeni yatırım planlarında çevre sağlığına dost, doğal ve ekonomik ürünler ile uygun teknolojileri kullanmalarını gerektirmektedir. Dünyada ve ülkemizde bu teknolojileri kullanan "Yeşil Hastane" sayısı her geçen gün artmaktadır. Bu da, KSS'nin sağlık sektöründe de giderek yaygınlaşmakta olduğunu göstermektedir.

Sağlık sektörü diğer sektörlerle kıyaslandığında KSS'nin yaygınlaşması ve bu bilincin yerleşmesinde öncü görev üstlenmelidir. Ülkemizde çok yeni, ancak hızla gelişen ve etkinliği çoğalarak artan bir konu olan KSS'nin sağlık sektöründeki yeri önemle ortaya konulmalıdır. Ülkemizdeki hastaneler ve sağlık kurumları politikalarında KSS'ye mutlaka yer vermelidir. Bu bilinci çalışanlarına ve müşterilerine açıkça aktarmalıdır. Bu derlemenin amacı KSS'nin tarihsel gelişimine ve faydalarına bakılarak, KSS'nin sağlık sektöründeki ve özellikle hastanelerdeki yeri ve önemi konusuna açıklık getirmektir.

Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kavramının Tarihsel Gelişimi

Günümüzde KSS yeni bir kavram gibi görünse de, iş etiği ve kurumların ticari faaliyetlerinin toplumsal ve çevresel boyutları uzun süredir tartışılmaktadır. Sanayi devrimi sonrası dönemdeki gelişmelere bakıldığında, 1900'lerde ABD'de kurumların dev boyutlara ulaşması ancak, buna karşılık olarak Adam Smith'in görünmez el teorisinde savunulduğu gibi

toplumun refah seviyesinin ve sosyal beklentilerinin karşılanmamış olması düşünce sistemini değiştirmeye başlamıştır. Sonuç olarak kurumlar, büyüyen yapılarının topluma olan etkileri ve faaliyetlerinin sonuçlarından dolayı KSS kavramıyla karşı karşıya kalmışlardır.⁵

Avrupa'da doğan sosyal sorumluluk kavramı tartışmaları ve KSS uygulamaları Kuzey ABD'de daha da önemli gelişmeler göstermiştir. KSS kavramının ortaya çıkmasında en büyük rol Howard Bowen'e aittir. "Social Responsibilities of Businessman" adlı eserinde kavramın bir anlamda temellerini atmış ve sosyal sorumluluğa yönelik teorik yaklaşımların yapılandırılmasını sağlamıştır. Bowen'in bu eseri, 1950'li yıllarda ABD'deki yöneticilerin uygulamalarına ve beyanatlarına geniş ölçüde yer vermiş ve kendinden sonra gelecek olan pek çok araştırmaya öncü olmuştur.⁷

1960'lı yıllarda; çalışan hakları, asgari ücret, çevreye duyarlı üretim, tüketici hakları, sigortalı çalışma vb. birçok konu ele alınmıştır. Bu yıllarda sivil toplum örgütleri toplum içinde daha aktif rol üstlenmiş, ırk ayrımı, kadın hakları gibi konularda önemli adımlar atılmıştır. Kurumlar 1960'lı yıllar boyunca yaşanan bu değişimlere seyirci kalmamış ve KSS'ye yönelik bir takım uygulamalar geliştirmişlerdir.²

1970'lere bakıldığında kurumlarda yapılan başlıca KSS faaliyetleri; ortaklara bilgi sağlama, adaletli iş verme, kârı paylaşma, reklamların ahlâki olması, çevre sağlığını koruma ve faaliyetlerin topluma yapacağı olumlu ve olumsuz etkileri düşünme şeklinde sıralanmaktadır.²

1980'lerde görülen KSS uygulamaları ise; atıkları azaltma, geri dönüşüm, yardıma muhtaçlara maddi yardım, toplum sağlığına hizmet, çalışma koşullarının iyileştirilmesi şeklinde sıralanmaktadır. Bu yıllarda KSS'den kurumların sağlayacağı faydalar net olarak ortaya konulmamıştır. Bu sebeple, kurumlar genellikle ekonomik ve yasal sorumluluklarını yerine getirmeye çalışmışlar, buna ek olarak da bazı gönüllü faaliyetlerde bulunmuşlardır. Günümüzde ise kurumlar, KSS uygulamalarıyla ilgili bir plan doğrultusunda hareket etmekte ve yeni stratejiler geliştirmektedir.²

1990'larda akademisyenler ve araştırmacılar KSS tanımını bir temel olarak ele alarak, daha başka kavramlar üzerinde çalışmaya başlamışlardır. Bu kavramlar; kurumsal sosyal performans, paydaş teorisi, iş etiği ve kurumsal vatandaşlık (corporate citizenship) teorileridir.^{8,9}

Günümüzde kurumlar sosyal sorumlulukları kapsamında Küresel İlkeler Sözleşmesi gibi belli standartları benimsemekte, daha şeffaf bir yapı kazanabilmek ve topluma ve kamuoyuna karşı daha açık olabilmek için periyodik olarak “sosyal bütçeler” yayınlamakta, düşük gelirli fakir ailelere karşılıksız yardım etmekte, toplumun geleceğini de düşünerek enerji vb. kaynaklarını kullanırken daha dikkatli olmaktadır.⁹

Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Faydaları ve Önemi

KSS, gün geçtikçe gelişen bir kavramdır. Dolayısıyla kurum faaliyetlerinin çevre ve toplum üzerinde yarattığı olumsuz etkiler hakkında müşteriler, hissedarlar ve kurumsal paydaşların gün geçtikçe bilinç düzeyi artmıştır. İş dünyası buna cevap olarak KSS uygulamalarına önem vermektedir. İşletme stratejisi açısından bakıldığında KSS, olumsuz etkileri azaltarak ticari faaliyetlerin bir güven ortamında, verimli, etkili, adil ve sürdürülebilir olmasını sağlamaktadır.¹⁰

KSS temel insan ve çalışan hakları gibi evrensel değerlere odaklanmaktadır. Kurumlar bu doğrultuda bir takım sosyal, kültürel ve yasal düzenlemeleri dikkate almalıdır. Bazı araştırmacılara göre, sürekli gelişmeyi sağlamak ve desteklemek için sadece standart ve yasaları uygulamaktan öte KSS uygulamalarını teşvik etmek önemlidir.¹⁰

KSS kurumların ilk olarak marka değerlerini ve dolayısıyla piyasa değerlerini arttırmaktadır. Bundan ötürü, KSS konusuna ciddiyetle yaklaşan kurumlar önemli kazanımlar sağlamaktadır. Günümüzde tüketiciler daha bilinçlidir. Bir ürün sadece kalitesi ve maddi değeri ile değil, bu ürünü üreten kurumların sosyal sorumluluk faaliyetleri ile birlikte değerlendirilerek tercih edilmektedir.¹¹

Kurumların sosyal sorumluluk projelerinde katılımcı olması çalışan üzerinde olumlu etki yaparak çalışan bağlılığını arttırmaktadır. KSS aynı zamanda nitelikli işgücünün kuruma çekilmesinde önemli rol oynamaktadır. Ayrıca KSS'ye önem veren kurumların marka değeri artmaktadır. KSS, kurumlara yeni pazar alanları, müşteri bağlılığı, verimlilik ve kalite artışları sağlamakta, risk yönetimini daha etkin hale getirmektedir.¹²

Kefee (2002) KSS'nin önem kazanmasında beş önemli gelişmeden bahsetmektedir. Bunlar; saydamlık, bilgi, sürdürülebilirlik, küreselleşme ve kamu

sektörünün başarısızlığı şeklinde sıralanmaktadır. Bunlara ilaveten kârlılık, maliyetlerin azalması, kadro bağlılığı, devlet ilişkileri, yenilik ve öğrenme, itibar gibi konular KSS'nin kurumlara sağladığı faydalar arasındadır.¹²

Saydamlık: Günümüzde ekonomik faaliyetleri bilgi sistemleri yönlendirmektedir. Dolayısıyla kurumların uygulamaları şeffaf bir şekilde görülmektedir. Kurumların faaliyetleriyle ilgili iyi ya da kötü gelişmeler medya, ileri bilgi sistemleri ve iletişim teknolojileri ile dünyaya daha kısa sürede yayılmakta ve bilinmektedir. Bu gelişmelerle kurumlar bu yeni saydamlık çağında sürekli izlenmektedir.

Bilgi: Bilgi temelli ekonomi dönemine geçiş, tüketici ve yatırımcıların yatırım yaptıkları kuruluşlar hakkında daha fazla bilgi sahibi olması ve bildiklerini daha etkili kullanmaları anlamına gelmektedir. Örneğin; müşteriler alışveriş tercihlerinde ürünün fiyat politikaları dışında, kurumların çevredeki saygınlıklarına göre marka seçim politikası yürütebilirler.¹²

Sürdürülebilirlik: Sosyal, çevresel ve ekonomik faaliyetler birleşimi, uzun dönemde sürdürülebilir gelişme sağlanması için gereklidir. Sanayi sektöründeki gelişmeler, hızla artan atıkların çevreyi daha fazla kirletmesi ve ekonomik kaynakların sınırsızca tüketilmesi ciddi küresel sorunlar ortaya çıkarmaktadır. Kurumların ekonomik faaliyetlerinden kaynaklanan olumsuz etkilere yönelik artan kaygı KSS'nin önemini arttırmıştır.¹³

Küreselleşme: İşletmeler küreselleşme olgusuyla bir yandan sosyal sorunları çözme konusunda önemli roller üstlenirken, diğer yandan insan hakları, çevreyi koruma ve geliştirme, sağlık, iş güvenliği ve işçi sağlığı gibi alanlarda KSS uygulamalarına ilgilerini arttırmışlardır.¹²

Kamu Sektörünün Başarısızlığı: Devletin KSS konusunda başarısızlığı, toplumun piyasadaki diğer kurumlara ve kâr amacı olmayan gönüllü kuruluşlara daha fazla güven duymasına sebep olmuştur. Devletin toplumsal fayda sağlayacak KSS faaliyetlerinde başarısız olması özel kurumlara ve gönüllü kuruluşlara sosyal sorumluluk konusunda daha fazla görev yüklemiştir.¹³

Kârlılık: KSS ve kârlılık arasındaki bağın ortaya çıkarılması için birçok araştırma yapılmıştır. Yapılan bazı araştırmaların bir kısmı ikisi arasında ilişki olmadığını, bir kısmı ise

kesinlikle ilişki olduğunu sonuç olarak ortaya koymuştur. Birçok araştırmacı KSS, kurumsal etik ve sosyal sponsorluk ile finansal performans arasındaki ilişkiye yönelik çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. Çalışmaların büyük bir kısmı finansal performans ile kurumsal sosyal faaliyetler arasında pozitif yönde doğrudan bir ilişki olduğu sonucunu çıkarmıştır.^{14,15}

Maliyetlerin Azalması: İşletmelerin sosyal sorumluluk kapsamında yaptığı çalışmalar ve aldığı önlemler sonucu ortaya çıkan tasarruflar maliyetleri azaltır. Bu tasarruflar; atıkların azalması, daha az enerji ve hammadde harcanması ve kaynak kullanımında daha fazla verimlilik olarak sıralanabilir.¹⁶

Kadro Bağlılığı: KSS kapsamında uygun çalışma koşulları sunma yoluyla çalışanlarının haklarının karşılanmasını sağlayan kurumlar, verim ve kalite açısından uygun performans düzeyi elde ederek daha yüksek düzeyde üretkenliğe sahip olmaktadır.¹⁷

Devlet İlişkileri: İşletmelerin sağlık, eğitim, çevre, paydaşlar, iş ilişkileri, insan hakları, sponsorluklar ve kalite gibi pek çok alanda duyarlı davranarak topluma karşı olan sosyal sorumluluklarını yerine getirebilmeleri, devletin denetim gücünün hafiflemesine olanak sağlamaktadır. İşletmeler topluma karşı olan sosyal sorumluluk faaliyetlerini yerine getirmedikleri durumda kurum lisanslarının kaybedilmesi riskiyle karşı karşıyadır. Bu davranışların beraberinde getireceği maliyetler ise; kirliliği temizleme maliyetleri, para cezaları, atık işleme maliyetlerinde artış, hasar gören varlıklarda değer kaybına bağlı maliyetler, yasal işlemler, yönetmeliklerin neden olduğu gecikmeler, kamunun gösterdiği saygıda azalma ve buna bağlı satışlardaki azalmalar, itibar kaybı ve çevreyi kirleten kurum unvanıyla anılmak şeklinde sıralanmaktadır.⁵

Yenilik ve Öğrenme: Öğrenme ve yenilik, faaliyetlerin uzun vadeli varlığı açısından büyük önem taşımaktadır. Kurumların paydaşlarıyla iyi ilişkiler kurarak şeffaf davranmaları, çalışma ortamlarında daha hassas olmalarını ve daha kolay risk yönetimi gerçekleştirebilmelerini sağlar. Bunun sonucunda kurumların önündeki bir takım engeller kalkarak, süreçler kolaylaşır ve ürün geliştirme artar.¹⁸

İtibar: Kurumsal itibar, kurumun geçmişteki eylemlerinin ve gelecekteki görünümünün kalıcı temsilidir. Aynı zamanda kurumun bütünsel olarak sahip olduğu çekiciliği ifade etmektedir. İşletmelerin kuruluş

politikaları içerisinde KSS stratejilerinin bulunması uzun dönemde kuruma itibar getirecektir. Bu da KSS politikalarını benimseyen kurumlar için pazar payını artıracaktır. Çünkü kurum KSS projeleri sayesinde pazar içerisinde iyi bir imaja sahiptir.¹⁸

Hastaneler ve Kurumsal Sosyal Sorumluluk

Sağlık hizmetlerinde sosyal sorumluluk, yeni bir sosyal bakım boyutunun yanı sıra, hastanelerin ve diğer sağlık kuruluşlarının yeni kurumsal modellerini de ifade etmektedir. Sosyal sorumluluğun olmadığı bir yönetim şekli, bir hastaneyi veya diğer sağlık kuruluşlarını yok edebilecek başlıca faktörlerdendir. Kurumlarda sürdürülebilirliğin sağlanması için iyi bir kurumsal yönetim ve etkili stratejik yönetimin dengelenmesi gerekmektedir. Etkili kurumsal sosyal sorumluluk için farklı kültürlerde farklı anlamlara sahip olan insan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği, çocuk işçiliği ve çevre koruma gibi konular titizlikle düşünülmelidir.¹⁹

Hastanelerin sosyal sorumluluğu iki boyutludur. Bu boyutlara hizmet ve kârlılık açısından bakılabilir. Birinci boyut, toplumun yararını en üst düzeye çıkarırken kurumun varlıklarını korumak ve geliştirmektir. İkincisi ise, kurumun genel anlamda halka açık hizmetler için yükümlülüğünü yerine getirmesinin yanı sıra, daha kapsamlı olarak, kaynaklarını ihtiyaç halindeki herkesin yararına olacak şekilde kullanması anlamına gelmektedir.^{20,21} Hastaneler ve diğer sağlık kuruluşları sosyal sorumluluklarını yerine getirebilmek için bazı ortak etik ilkelere uymalıdır:^{19,22}

1. Çalışanların sağlıklı, güvenli ve refah ortamında çalışmaları için uygun mekanizmaları planlamak ve uygulamak,
2. Farklı kategorilerde daha fazla eğitim kursları düzenlenmek,
3. Öneri sistemi uygulamak ve daha fazla personel katılımı sağlamak,
4. İnsan kaynaklarının istihdam sistemlerini gözden geçirmek, kaliteli çalışanları kuruma kazandırma ve kurumda tutma oranını arttırmak,
5. Aile birlik ve beraberliği programlarının uygulanabilirliğini sağlamak,
6. Çevrenin korunması için gerçekleştirilen politika ve faaliyetlerin fayda ve kazanımlarıyla ilgili rapor hazırlamak ve yayımlamak,
7. Yeni bölümlerin ve hizmetlerin faaliyetlerinin çevresel etkileri hakkında

- araştırmalar yapmak ve bilgi sağlamak,
8. Çevreye en az zarar veren sağlık hizmetlerini sunmak için yeni fikirleri memnuniyetle karşılamak,
9. Tüketim giderlerini iyileştirmek için stratejiler geliştirmek ve uygulamak,
10. Yeşil hastaneler için uygun yönetim şeklini uygulamak,
11. Hastane atık yönetimine dikkat etmek,
12. Hasta memnuniyeti ve sadakatini geliştirmek,
13. Hastane kaynaklarını daha etkili ve verimli kullanmak,
14. Kurumlar arası rekabette sorumluluk sahibi davranış göstermek,
15. Kurumsal sosyal sorumlulukla ilgili faaliyetlerinde devlet desteği sağlamak.

Ülkemizdeki kurumlara KSS açısından bakıldığında, KSS bilinci ve uygulamalarının gelişmesi için ancak kamu, özel sektör ve toplum arasında güçlü bir ortaklığın kurulması gerektiği düşünülmektedir. Ayrıca, kurumlar uluslararası bağlantılarını kullanmada yeterli kapasiteyi sağladıkları durumda, KSS konusunda ilerleme daha da hızlı bir şekilde meydana gelecektir.²³

Dünya nüfusunun artışıyla çevrenin ve doğal kaynakların kullanımının artması ve bununla beraber korunmasının zorlaşması, artan enerji tüketiminin karşılanması, giderek gelişen teknolojiler gibi ekolojik dengeyi olumsuz etkileyen sorunlar ile karşı karşıya kalınmıştır. Bu sorunların çözümü ise toplumda ancak çevre bilincinin oluşturulması ile mümkün olacaktır.²⁴

Tüm sağlık kuruluşlarının üzerine düşen görev ise; gerek kurum faaliyetleri ve teknik alt yapı çalışmalarında, gerekse yeni yatırım planlarında çevre sağlığına dost, doğal, ekonomik ürünler ile uygun teknolojileri kullanarak hizmetlerini sunmaktır.^{23,24}

Yeşil Hastaneler

Sürdürülebilir bir sağlık altyapısı kurmada en büyük zorluk, sağlık sektöründeki ekonomik ve ekolojik talepleri bir arada karşılayabilmektir. Sürdürülebilirlik, müşterilerin daha iyi seçim yapmalarını sağlamak, maliyetleri ve kaynakları daha etkin yönetmek, ürün kalitesinin artırılması ve uzun vadede kurumun kârlılığını geliştirmek üzere maliyetlerin azaltılması demektir. Aynı zamanda kurumun ürettiği ürün ve hizmetlerin müşterilerin ihtiyaçlarını karşılamaları gerektiği anlamına gelmektedir. Yeşil Hastaneler, sürdürülebilir bir sağlık altyapısının kurulmasını sağlamak amacıyla

enerji tasarrufu sağlanması ve karbon gazı emisyonlarının azaltılmasından çok daha fazlasını ifade etmektedir. Yeşil Hastaneler ile verimli, kaliteli ve çevre dostu bir kurum olarak hastalara ve topluma en iyi hizmet sunulmuş olacaktır.^{24,25}

Enerji maliyetlerinde yükselme ve daha zorlu çevresel gereksinimlerin talep edilmesi gibi kurumları zora sokan durumlar arttıkça hastaneler çevre dostu teknolojileri tercih etmeye başlamışlardır. Çevre dostu teknolojilere yatırım yapmanın hastanelere maddi ve manevi pek çok faydaları bulunmaktadır. Maddi faydalar, enerji, malzeme ve süreç maliyetlerindeki büyük tasarrufları ifade ederken, manevi faydadan kasıt ise; hastanelerin hastalar, çalışanlar ve genel kamuoyu gözündeki imajının olumlu yönde gelişmesidir.^{24,26}

Sonuç

Sağlık sektöründeki gelişmelerin günden güne artış gösterdiği bu dönemde, hastaneler için kaliteli, ekonomik, hastalara ve topluma fayda sağlayan hizmetler sunmak kaçınılmaz olmuştur. Tüm sağlık kuruluşlarının üzerine düşen, gerek kurum faaliyetleri ve teknik alt yapı çalışmalarında, gerekse yeni yatırım planlarında çevre sağlığına dost, doğal, ekonomik ürünler ile uygun teknolojileri kullanarak hizmetlerini sunmaktır. Sağlık kuruluşları misyonlarını küresel bir toplumda anlamaya çalışmalı, yeni yönetim modellerinde ortak değerler ve ortak etik ilkeleri teşvik etmelidir.

Günümüzde artık, sürdürülebilirlik sağlık kurumlarında da enerji tasarrufu sağlanması ve karbon gazı emisyonlarının azaltılması gibi faaliyetlerden çok daha fazlasını ifade etmektedir. Yeşil Hastaneler ile verimli, kaliteli ve çevre dostu bir kurum olarak hastalara ve topluma en iyi hizmet sunmak amaçlanmaktadır.

Tüm bu gelişmelerin ışığında Türkiye’de sağlık sektöründe KSS’nin hangi düzeyde olduğuna yönelik net bir veri yoktur. Sağlık sektörünün önemli bölümünü oluşturan hastanelerin KSS’ye olumlu bakış açısı geliştirmeleri ve buna yönelik projeler yapmaları önemlidir.

Kaynaklar

1. Lantos GM. Boundaries of strategic corporate social responsibility. *Journal of Consumer Marketing* 2001; 18(7): 596.
2. Aktan CC. Kurumsal Sosyal Sorumluluk, İşletmeler ve Sosyal Sorumluluk (Corporate

- social responsibility, Organisations and social responsibility). 4. Baskı. İstanbul: İgiad Yayınları; 2007. p.11-60.
3. Carroll AB. The pyramid of corporate social responsibility: Toward the moral management of organizational stakeholders. *Business Horizons* 1991; 7(8): 40-44.
 4. Torlak Ö. (Perceiving the corporate social responsibility of consumers). Aktan CC, editör. Kurumsal Sosyal Sorumluluk, İşletmeler ve Sosyal Sorumluluk. 4. Baskı. İstanbul: İgiad Yayınları; 2007. p. 85.
 5. Lawrence AT, Weber J. How CSR began. *Business & Society- Stakeholders, Ethics and Public Policy*. Edition 12. New York: McGraw- Hill Companies; 2008. p.47-59.
 6. Crane A, Matten D, Spence LJ. What is CSR? Concepts and theories. *Corporate Social Responsibility*. Edition 1. New York: Routledge London & New York; 2008. p.56.
 7. Demir S. Türkiye’de kurumsal sosyal sorumluluk anlayışının gelişimi ve Unilever örneği (Corporate social responsibility at Turkey and Unilever model). (Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale, 2009.
 8. Carroll AB. Corporate social responsibility, evolution of a definitional construct. *Business & Society* 1999; 38(3): 268-295.
 9. Carroll AB, Shabana KM. The business case for corporate social responsibility: A review of concepts, research and practice. *International Journal of Management Reviews* 2010: 87.
 10. Cozannet N, Rieper H, Gurgoz Y. Corporate social responsibility in Turkey: Overview and perspectives. Working Paper 2007; No:55: 9.
 11. Güngör CR. Kurumsal sosyal sorumluluk kampanyalarının kuruma olan katkıları (Contributions of corporate and social responsibility to the business). (Yüksek Lisans Tezi) İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2010.
 12. Aktan CC, Börü D. (The emergence and development of corporate social responsibility thinking). Aktan CC, editör. Kurumsal Sosyal Sorumluluk, İşletmeler ve Sosyal Sorumluluk. 4. Baskı. İstanbul: İgiad Yayınları; 2007. p. 28-29.
 13. Fioravante PL. Corporate philanthropy: A strategic marketing consideration. *Journal of Applied Business and Economics* 2010; 11(3): 189-206.
 14. Aupperle K, Carroll A, Hatfield J. An empirical examination of relationship between corporate social responsibility and profitability. *Academy of Management Journal* 1985; 28(2): 446.
 15. Becker-Olsen KL, Cudmore BA, Hill, RP. The impact of perceived corporate social responsibility on consumer behavior. *Journal of Business Research* 2006; 59: 46-53.
 16. Thomas G, Nowak M. Corporate social responsibility: A definition 1. Curtin University of Technology Working Paper Series 2006; No: 62: 11.
 17. Özyaral O, Yazar O, Tükel A. Sağlık kuruluşlarında kurumsal sosyal sorumluluk, sürdürülebilir kalkınma ve finansal boyutları (Corporate social responsibility, sustainable development and financial dimensions in health organisations). VII. Ulusal Sağlık Kuruluşları Yönetimi Kongresi 2009. p. 26.
 18. Luetkenhorst W. Corporate social responsibility and development agenda: Should SMEs care? Working paper 2004; No:13: 164.
 19. Brandao C, Rego G, Nunes R. Social responsibility: A new paradigm of hospital governance. *Health Care Anal* 2013; 21: 390-402.
 20. Darr K. The social responsibility of hospitals. *Hospital Topics* 1997; 75(1): 4-7.
 21. Keyvanara M, Sajadi HS. Social responsibility of the hospitals in Isfahan city, Iran: Results from a cross-sectional survey. *International Journal of Health Policy and Management* 2015; 4(8): 517-522.
 22. Tehemar S. Corporate Social Responsibility in Healthcare. 13.08.2012. Erişim Tarihi: 05.03.2017. <http://www.healthworkscollective.com/drtehemar/43791/corporate-social-responsibility-healthcare-sectors>
 23. Özdemir G. Özel sektörün kurumsal sosyal sorumluluk anlayışı: Türkiye’deki ilk 10 şirket üzerine bir inceleme. STEP Kurumsal Sosyal Sorumluluk Çalışması. TÜSEV 2005. Erişim Tarihi: 01.12.2016. <<http://www.step.org.tr/images/UserFiles/Image/dokumanlar/STEPsonYanRaporlar/STEP%20Kurumsal%20Sosyal%20Sorumluluk%20Calismasi.pdf>>
 24. Aydemir, E. Hastanelerde kurumsal sosyal sorumluluk raporlaması: Bir vak’a çalışması (Corporate social responsibility reporting in hospitals: A case study). (Yüksek Lisans Tezi) İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2012.
 25. Deloitte Center for Energy Solutions. Her şirket bir enerji şirkettir, Deloitte Türkiye 2011. p.2.
 26. Siemens A.Ş. Yeşil+ hastaneler. 2011. Erişim Tarihi:02.12.2016. http://www.siemens.com.tr/i/AssetS/saglik/yesil_hastaneler/Binder_yesil.pdf